

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. C'rilu, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopis se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Nekaj o nasprotnih denarnih zavodih.

Naši časniki pisali so že dostikrat in mnogo o naših denarnih zavodih, posebno pa o posojilnicah, ter so pojasnili, kolika dobrota so posebno naše slovenske posojilnice za našega kmeta, kajti obče je znano, da se je število eksekutivnih zemljiščnih prodaj v zadnjih letih zdatno znižalo, za kar gre hvala v prvi vrsti blagodejnemu delovanju naših posojilnic. Pri teh dobi skrben kmet, ako pride po nesreči ali pa skoz kako drugo neugodno naključje v denarne stiske tako, da ne more o pravem času izpolniti svojih dolžnosti gledé na plačilo, posojilo lahko proti nizkemu obrestovanju in brez mnogih stroškov ter mu tedaj ni treba izročiti se lakomnemu oderuhu. O naših posojilnicah se obče sme reči, da so skorej edini denarni zavod, ki popolnoma ugaja razmeram naših slovenskih kmetov.

To je, kakor smo že rekli, obče znano, in ni nam treba o tem še več pisati. Tembolj se nam pa potrebno zdi opozoriti slov. kmete na neki denarni zavod, oziroma na pravila in delovanje zavoda, ki nima svojega sedeža na slovenskih tleh, med našim ljudstvom, ki niti krajcarja ne obrne za naše ljudstvo, kateri zavod pa vendar-le pošilja svoje agente tudi v naše kraje in išče udov tudi med našim ljudstvom.

Ime tega društva, oziroma denarnega zavoda je: „Allgemeiner Grazer Selbsthilfsverein“. Ono ima svoj sedež v Gradi ter je seveda v popolnoma nemških rokah. Pravila tega denarnega zavoda so razmeram naših kmetov tako nasprotna in tako neugodna, da pride skoro vsak kmet, ki vzame pri njem posojila, prej ali pa pozneje v veliko škodo, tako da ime tega zavoda na najboljši način v slovenščino preložimo, če rečemo, da je to društvo, katero pomaga samemu sebi, ne pa drugemu. Načelo ali namen društva je po glasu njegovih pravil, spodbujati k dobremu gospodarstvu z denarjem. Pa ravno tista pravila, ki izražajo to lepo na-

čelo, nasprotujejo po svojih ostalih določbah naravnost temu načelu. To nekoliko pojasniti našim kmetom je namen sledečih vrstic.

Pravila graškega „Selbsthilfsverein-a“ so tako zapleteno sestavljena, da mora celo strokovnjak, ki je sicer v takih zadevah jako skušen, dolgo premišljevali, preden iznajde, pod kakšnimi pogoji da daje n. pr. ta denarni zavod posojila. Vendar pa hočemo poskusiti ravno na podlagi pravil razodeti velike sitnosti, v katere pride lahko tisti, ki stopi s tem društvom v zvezo in postane njegov dolžnik. Ta namen bomo menda najprej dosegli, če objavimo račun, ki ga je imel z graškim „Selbsthilfsvereinom“ nek kmet iz Kalobja pri St. Juriji na j. ž., ki je dobil od tega zavoda posojilo v znesku po 450 gld. koncem leta 1888. To posojilo se mu ni naenkrat izplačalo, ampak v dveh delih, namreč dne 23. novembra 1888 v znesku po 350 gld. in dne 4. decembra tistega leta v znesku po 100 gld., kar da svoto posojila po 450 gld. Pri izplačanju te svote so se pa odračunili do takrat zapali deleži, katere bomo pozneje pojasnili, v skupnem znesku po 78 gold. in na raznih dokladah in zamudnih obrestih znesek po 14 gld. 67 kr., skup znesek po 92 gld. 67 kr., tako, da se je našemu kmetu od posojila po 450 gld. izročilo le 357 gld. 33 kr.

Vsakdo bode vprašal, kako da je to mogoče, pa se le zgodi in sicer po društvenih pravilih na sledeči način. To društvo se namreč razdeli v več oddelkov ali sekcij; vsak oddelek se začne z novim letom ter traja pet let. Društvo je bilo ustanovljeno leta 1882, naš kmet je toraj postal leta 1888 ud šestega oddelka, kateri se je začel o novem letu 1888 in traja do konca leta 1892. Vsaki oddelek ima svoje deleže, kateri znašajo za pet let po 13 %, kateri znesek se vplačuje vsak teden v zneskih po 50 kr.

Na vsak delež po 130 gld. da društvo dotičnemu deležniku ali udu posojila 150 gld. Naš kmet je želel dobiti posojila 450 gld., to je trikrat 150 gld., on je toraj moral imeti pri

društvu tri deleže po 130 gld. Na vsakega teh treh deležev je bil zavezan po pravilih plačevati od novega leta 1888 naprej vsak teden po 50 kr., skup 1 gld. 50 kr. Do konca leta 1888, to je v 52 tednih, je bilo toraj na račun deležev v plačilo zapalo 52krat 1 gld. 50 kr., kar da zgoraj omenjeni znesek po 78 gld., ki se je našemu kmetu odračunil pri izplačanju posojila. Nadalje pa mora vsak ud tega društva, če ne vplačuje vsak teden svojih 50 kr. na vsak delež, plačati za zamudo za vsaki delež za eden teden eden krajcar, in če je zaostal s plačili tedenskih 50 kr. več, kakor štiri tedne, za vsak teden eden krajcar več in tako naprej za vsako daljno štiritedensko zamudo od vsakega tedna in vsakega deleža eden krajcar več. Naš kmet iz Kalobja je toraj moral plačati samo na teh zamudnih krajcarjih 10 gld. 89 kr. Nadalje zahtevajo pravila graškega „Selbsthilfsvereina“ od dolžnika, da plača kot tako imenovano doklado od vsakih sto goldinarjev 14 kr. na teden, kar je zneslo v našem slučaju 3 gld. 78 kr. S to doklado se končno pokrije prebitek posojila čez delež, kateri znaša, kakor rečeno, 13 %, posojila pa za vsak delež 150 gld.

Že ta slučaj kaže, kako zvit in zapleteni so računi od posojila, katero dobi seveda le ud tega društva. To pa še ni vse, kar je za deležnika neugodno. Dosti važnejše je še to, na kakšen način lahko zgubi ud tega društva ves denar, ki ga je že plačal na svoj delež. O tem nas spet podučí zgoranji slučaj. Imenovani kmet iz Kalobja, ki je dobil od graškega „Selbsthilfsvereina“ koncem leta 1888 posojilo po 450 gld., je seveda moral postati ud tega društva in torej tudi znanprej v Gradec pošiljati vsak teden svojih 1 gld. 50 kr. z dokladami vred, z vsem znesek po 2 gld. 13 kr. Da pa razmere našega kmeta niso tako ugodne, da bi zamogel teden za tednom ali vsaj vsak mesec plačevati svoje doneske v ta ali oni namen, je vsakteremu znano. V naših krajih in tudi drugod se reši kmet plačil, kedar ravno kaj prodaja, ter nima rednih mesečnih dohodkov.

(Konec prih.)

Okrajni zastopi in njih potreba.

V Avstriji nimajo vse kronovine in dežele okrajnih zastopov; le nekoliko jih je, katere imajo to naredbo in med temi je tudi Stajarska. Ker Slovenci dozdej nismo nikdar imeli v deželnem zboru v Gradci večine, razumeva se, da si nismo Slovenci te naredbe izmislili, pač pa nam jo je priskrbel nemška in nemčurska gospoda. Iz rok naših neprijateljev pa še nismo ničesar dobili, kar bi nam bilo res potrebno in koristno. To si je treba zapomniti!

Ko so v deželnem zboru v Gradci snovali postavbo za okrajne zastope, mislili so le na to,

kako bi se dalo s pomočjo okrajnih zastopov slovensko ljudstvo pačiti in ponemčiti, kako bi se veljava slovenskih občin in slovenskega kmeta zatrla, kako bi se ta dva elementa spravila pod jerobstvo nemških in nemčurskih mestic in trgov. Postavne določbe so se, kolikor je bilo mogoče, zmedle in zamotale, mestom in trgov v prid, slovenskemu kmetu pa na škodo.

Dokler se Slovenci svojih pravic niso zavedali in so prepuščali gospodarstvo po okrajnih zastopih nemški in nemčurski gospodi, šlo je vse gladko; gospoda je gospodarila in zapovedovala, slovenski kmet pa je vbogal, plačeval in molčal.

Ko so nas Slovence tuji jerobi že preveč pestili, žmikali in strahovali, začeli smo se otresati teh jerobov, tu pa tam so skušali napraviti red v lastni hiši, postavljati jerobe pred prag, pod kap, zapirati mošnje itd. In kaj je bil tega nasledek? Nemška in nemčurska gospoda prišla je nakrat do spoznanja, da so okrajni zastopi nepotrebna, prav draga naredba. Vidite lisjake!

Mi Slovenci okrajnih zastopov nikdar nismo potrebovali, nismo za nje prosili; nemška in nemčurska gospoda si je to naredbo izmislila; hvalila jih je na vse pretege, dokler je smela z denarji celega okraja po svoji volji gospodariti in ravnati, zdaj jih hoče nakrat odstraniti, ker Slovenci pravimo, da naj mesto in trgi svoje denarje razmetavajo, z denarjem davkoplačevalcev pa se naj gospodari!

Okrajni zastopi se ne bodo dali tako hitro odpraviti, kakor to misli Ptujška, Celjska in Lenarška gospoda. Zatorej pa je nas Slovencev sveta dolžnost, da se brigamo za okrajne zastope, dokler obstojijo. Mesta in trgi imajo svoje zastopnike v njih, zakaj bi njih ne sme imeti slovenske kmečke občine in slovenski kmeti? Mi privoščimo mestom in trgov te zastopnike po velikosti štibre ali dače; zakaj pa oni naših zastopnikov ne privoščijo? Pri kom je grda nevošljivost doma? Kdo ne pozna ljubezni do svojega bližnjega?

Mi smo za to, da se okrajni zastopi odpravijo; nam se ne zdijo potrebni. Dokler pa ti zastopi obstojijo, hočemo mi Slovenci v njih svoje zagovornike in zastopnike imeti, kakor imajo Nemci in nemškutarji svoje. Ako se nam od vzame dolžnost plačevati naloge za okraj, prepuštimo okrajne zastope koj, kdor jih hoče imeti; zdaj pa ne.

Ker smo prepričani, da tako mislijo in čutijo tudi naši bratje sv. Lenarškega okraja v slov. goricah, pričakujemo od njih, da se bodo pri bodočih volitvah v okrajni zastop pokazali kot možje poštenjaki, držeč se gesla: Vse za vero, domovino in cesarja!

Sosed.